

Gdzie jest Polska Cata-Mackiewiczza? - przeczytaj relację i obejrzyj nagranie ze spotkania

Polska Cata nie istnieje, bo była to Polska na Wschodzie

Polska Cata nie istnieje, bo była to Polska na Wschodzie

W środowy wieczór 17 października, równoległe z meczem Polska-Anglia, odbyła się w warszawskiej kawiarni Tarabuk debata Teologii Politycznej „Gdzie jest Polska Cata-Mackiewiczza?”. Dyskutowali prof. Sławomir Cenckiewicz, dr Dariusz Gawin oraz Mateusz Matyszkowicz.

Na otwierające pytanie Mateusza Matyszkowicza, gdzie w takim razie jest Polska Cata-Mackiewiczza, padły najpierw odpowiedzi określające położenie geograficzne. Prof. Cenckiewicz przytaczał historię z listów Cata i Michała Pawlikowskiego, gdzie Mackiewicz pisze, że nie rozpoznaje w PRL-u swojej Polski, a spytany, czy był w Szczecinie, odpowiada, że nie chce jechać do Niemiec, że raczej pojechałby do Wilna, swojego ukochanego miasta, czy Lwowa. Dr Gawin stwierdził, że Polska Cata nie istnieje, bo była to Polska na Wschodzie – ów polski Commonwealth (celowo unikał nacechowanej sentymentalnie nazwy „Kresy”). Polski Commonwealth, który obejmował ziemie, na które promieniowała polska kultura – od Rygi do Odessy i od Wilna, Grodna po Witebsk czy Smoleńsk. Ogromne znaczenie dla tamtej Polski (w

sensie geograficznym i duchowym) miała też warstwa ją kształtująca, czyli ziemiaństwo – grupa społeczna, która uległa całkowitej zagładzie, a z której wywodził się i Cat, i tak różne, a jednocześnie w swej oczywistej „europejskości” podobne do Cata postaci jak np. przywoływani w czasie debaty Iwaszkiewicz czy Gombrowicz.

Z wniosków na temat przestrzeni geograficznych łatwo można było wskazać konsekwencje dla przestrzeni duchowych. Otóż Polska Cata była Polską wolną i bez kompleksów. Polską pańską, ale nie w znaczeniu kraju, który kogoś ciemieży, tylko w sensie kraju, gdzie ludzie w oczywisty sposób przynależą do Zachodu, gdzie w końcu każdy mówi do siebie per „pan”. Dr Gawin zwrócił uwagę na paradoks, że dziś Polacy na Wschodzie to często ludzie prości, a niegdyś to właśnie Polacy tworzyli tam małe i duże centra kultury, okna na świat.

Z ziemiańskimi korzeniami Cata związany jest styl jego pisarstwa stanowiący poniekąd historyczno-szlachecką gawędę, w której ogromną rolę odgrywa anegdota. Ale nie anegdota opowiedziana jako zwykły dowcip ku uciechu czytelnika, lecz opracowana literacko, z niezwykłą głębią. Dr Gawin, stosując określenie Pawła Herta „piśmiennictwo polskie”, uznaje Mackiewicza za jednego z największych pisarzy polskich XX wieku. Piśmiennictwo polskie bowiem to polskie słowo pisane najwyższej próby literackiej. Prof. Cenckiewicz i dr Gawin podkreślali, że Cat był pisarzem oraz publicystą politycznym i historycznym, ale jednocześnie kimś więcej, bo jego dzieła nie były prostą rekonstrukcją przeszłości czy suchym rejestrem minionych zdarzeń, tylko zawierały również filozofię polityki i historii, szerszą perspektywę, w którą poszczególne wydarzenia były wpisywane. Mackiewicz to również autor jednej z najlepszych książek o Dostojewskim. Prof. Cenckiewicz był także zdania, że współpraca Mackiewicza z komunistyczną agenturą, choć niewątpliwie stanowi poważny cień na jego biografii i sprawia, że jest on bardzo

niejednoznaczą postacią, nie powinna nam przesłaniać wartości książek Cata oraz przenikliwości jego umysłu i jego rozpoznania rzeczywistości.

Mateusz Matyszkowicz zauważył, że Cat był pisarzem naprawdę niezależnym, również wobec własnych czytelników. Nie bał się pisać rzeczy, które – jak wiedział – nie zostaną przyjęte życzliwie przez jego odbiorców. Prof. Cenckiewicz powiedział, że ta niezależność była dla niego zawsze częścią polskiej tradycji konserwatywnej, reprezentowaną też przez np. krakowską szkołę historyczną, która była próbą przeciwstawiania się opiniom ogółu. Dla prof. Cenckiewicza konserwatyzm to właśnie odwaga przeciwstawiania się większości, którą to odwagę reprezentował choćby o. Bocheński czy właśnie Cat-Mackiewicz.

Na koniec dyskusji Mateusz Matyszkowicz spytał, co by wściekało Cata we współczesnej Polsce, gdyby dziś żył. Według dra Gawina, byłyby to np. „egzotyczne” sojusze w polityce bezpieczeństwa, a według prof. Cenckiewicza – słabość państwa, a także poprawność polityczna, bo był z natury rewizjonistą, oraz to, jak daleko zaszły zmiany w Kościele katolickim po Soborze Watykańskim II – ten niepokój Cat skądinąd podzielał z bratem, Józefem Mackiewiczem, z którym poza tym niewiele go łączyło.

Kończąc spotkanie, Mateusz Matyszkowicz zapowiedział, że stanowiło ono otwarcie nowego cyklu debat Teologii Politycznej poświęconych Nauczycielom Republiki. Bohaterami kolejnych będą m.in. Józef Mackiewicz i Leopold Tyrmand, a wszystkie szczegóły będą podawane na bieżąco na stronie Teologii Politycznej.

Katarzyna Górska

Posłuchaj:

[mp3

plik=http://multimedia.teologiapolityczna.pl/assets/Audio/Cat_Mackiewicz_17_X_201

Video:

(materiał dzięki uprzejmości Solidarni 2010)

Gdzie jest Polska Cata-Mackiewiczza?

Zobacz galerię zdjęć:

(fot. Radosław Kucharz, Jan Czerniecki)